

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

IVRIS CANONICI|| SEV PONTIFICII|| PARTITIONES,||

Grégoire, Pierre

[Frankfurt], 1595

VD16 G 2996

13 De obligationibus ex consensu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63677](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63677)

torum cautela & fide, 4. 6. & 7. Penuntur A
 & pena falso inficiatis propriam scriptu-
 ram, si convincatur, in autem. contra qui
 propriam, de non numerata pecunia. C. ex
 nouella 18. cap. 8. in Gallia Syngrapha ab-
 negata, nihilominus comprobata per testes
 aut per comparationem literarum, non ha-
 bet hypothecam, & ut dicunt pragmatici,
 n'a point garnison de main, ut refert in-
 dicatum Papius, lib. 8. rhapsodia Arresto.
 rum libr. 2. arresto. 4. contra tamen con- B
 fessata, vel in contumacia aduersari ha-
 bita pro verificata, habet ius pignorationis,
 vide constitutionem Francisci. 1. Regis
 Galliarum anni 1539.

DE OBLIGATIONI-
bus ex consensu.

TITVLVS XIII.

CAPVT I.

1 Continuatio.

2 Et quid consentire.

Expeditis explicationibus conuentio-
 num, quæ re, verbis & literis contra-
 huatur, dicendum, quæ ex consensu fiunt,
 ideo consensu dictæ fieri, quod ad illarum
 perfectionem, neque scriptura, neque cõ-
 trahentium præsentia, neque rei traditio
 necessario requiratur, sed sufficit eos, qui D
 illarum negotia agunt, consentire, a nisi ali-
 aliud actum prohibeat valere. b

Consentire nihil aliud est, quam idem
 cum alio velle sentire ac probare aliquo
 modo, per aliquem ex quinque sensibus
 eius quod agitur vel dicitur intelligentia
 ex mente iusta & libera gerentis proce-
 dente. c

SCHOLIA.

a §. 1. de obligatio. ex consensu, libr. 1. insti-
 tutio. tit. 23. Caus. in l. 1. §. ideo de actio-
 nibus. P. libr. 44. P. tit. 6. consentientes in
 aliquam rem, consensu obligari necessario
 ex voluntate nostra videmur, l. obligamur

aut re, §. 2. consentientes, eod. tit. de actio-
 nibus. P. si nudus consensu sufficit, quam-
 uis verbis hoc exprimi possit, & nutu di-
 cta l. obligamur. §. si. & per epistolam, &
 per nuntium inter absentes, l. ideo, de obli-
 gationi. ex consensu, dict. l. 2. §. unde, de
 actio. P. l. 1. in fine, de contrah. emtio. P. &
 pactum duorum vel plurium in idem pla-
 citum est consensus. l. 1. §. 1. de pact. P. l. 3.
 de pollicitatio. P. Et Iauolentus Iurisconsul-
 tus vocat consensum contractus vel con-
 uentionis effectum, & animum ex utraq;
 parte contrahentium concurrentem, ad
 transferendum dominium, vel ad aliud vo-
 lendum, in l. in omnibus rebus, §. 5. de actio-
 ni. P. dicere possumus intentionem placitam
 & determinatã, qua actus distinguit certo
 modo. l. non omnis numeratio, de rebus cre-
 ditis. P. l. 3. §. fin. de actio. Pand. facultas
 contrahendi in specie contractuum ex
 consensu ceteris contractibus latius patet,
 atque ideo quicumque mentis sensa aliquo
 modo poterit explicare, poterit & consensu
 contrahere, siue loquatur, siue mutus, siue
 surdus sit l. in quibuscunque, 48. de actio.
 P. l. ubi non voce, de reg. iur. P.

b veluti si consensu alterius quam contra-
 hentium pua superioris desideretur, qui
 etiam erit adhibendus, c. 2. de pact. c. 1. de
 transact. si minor pupillus furiosus, prodi-
 gus, & similes prohibiti contrahere velint
 contrahere.

c in c. cum apud sedem, 23. de sponsalib.

CAPVT II.

Consensus distinctio.

Potest esse consensus expressus, aut ta-
 citus. Expressus qui nominatim decla-
 ratur per aliquem sensum, literis vel ver-
 bis. Tacitus qui ex eo, quod agitur colligi-
 tur, a quadruplex item constitui potest spe-
 cies consensus nempe negligentia, b con-
 filii, c operationis, d & auctoritatis. e

SCHOLIA.

a Sic qui contraxit matrimonium ignorans
 conditionem uxoris cum ancilla, si postquam

resciet, eam cognouerit, videtur de facto A
cum ea consensisse, ca. 2. de coniugio seruo-
rum, libr. 4. tit. 9. Et fere per totam, 29.
que. 2. nihilque interest suffragio volun-
tatem suam declarat, an rebus ipsis, aut fa-
ctis l. de quibus, 3. de legibus. Pand. l. re-
cusari, de acquirend. heredita. P. explicat
exempla consensus taciti Paulus in l. 2. Et
4. Et Modestinus in l. 3. de pact. P. consen-
sus tamen expressus in aliquibus desidera-
tur, nec tacitus sufficit, vel presumitur, ut in
c. statutum, 1. §. in nullo, de rescrip. in Sex.
§. in catechismo, ut in cap. cum pro paruu-
lis, de consecratio. distinctio. 4. in seruitute
imponenda, l. inuitum, de seruituti. vrbano-
rum. P. in procura. notat glossa,
ad c. is qui tacet, 44. de reg. iur. in Sex. vbi
Et monet non haberi tacentem pro consen-
tiente in odiosis, Et qua onus tacenti si con-
sentiret, imponerent, Et c. que ibi videbis.
aliquando nihilominus tacitus consensus C
expresso equiparatur, ut in clementina si.
circa finem. de verbor. significatio. si pra-
sens actui non contradicat, ut Et in l. 2. ad
municipal. P. in lib. 50. tit. 1. Hic tamen
certius respondebimus, consensum tacitum
limitari iuxta actum, cui adiicitur. l. fin.
C. ne vxor pro marito Bartol. ad l. 1. §. si
quis hoc interdico. de interrogat. actio-
nibus. Pand. dicitur Et interdum consensus
presumitur, non verus, nec expressus, ratio-
ne cuius Et aliquando dicitur consentire
furiosus, ut in l. 2. §. voluntate, solut. ma-
trimon. P. Et furiosus, Et pupillus pro im-
pensa in vilitatem eorum facta obligan-
tur, perinde ac si expresse consensissent. l. fu-
riosus, 46. de actio. P. §. igitur, de oblig. qua
ex quasi contractu nascuntur. apud Iustin. ra-
tio videtur ex Paulo, in l. haeres eius. 25. §.
non tantum famil. hereditum. lib. 10. P. tit.
2. quod ad societatem non consensus, sed res E
communis cum furioso Et pupillo coniun-
xerit.

b Hoc modo qui negligit agere vel repetere
rem suam ab alio possessam, videtur consen-
tente alienationi. l. alienationis, de verbo. fi-

gnifica. P. ut qui non confert beneficia va-
cantia inter semestre tempus ad conferen-
dum datum, videtur consentire denotato,
e. 2. de concessi. prebend. Et consentire vi-
detur erranti, qui ad rescandam, qua corri-
gere debet Et potest, non occurrit. c. consen-
sire 63. dist. c. quicquid inuisibilis. 1. q. 1.
c Qui consilium dant, in eo, quod consulunt
videntur consentire, c. tanta nequitia, 86.
distin. quamquam nemo teneatur vel ob-
ligetur ex consilio non fraudulento, in cau-
sa non sua alteri dato. l. consilii. de regul.
iur. P. l. 2. §. fin. manda. P. lib. 17. tit. 1. vbi
ratio ponitur, Et in l. tua tantum gratia, de
mandato apud Iustinian. at lucri captian-
di causa, consilium datum obligabit, quia
fraudulentum, l. 8. de dolo malo. P. Et si
ad delinquendum impellat. l. 1. §. 3. de ser-
uo corruptio. P.

d Cooperantes videntur eiusdem mentis esse
Et sensus, ut in simonia. ca. si quis episcopum
1. questio. 1. in incestu. ca. consanguineo-
rum, 3. questio. 1. in raptu virginis. in ca.
de puellis, 36. quest. 2. Quare tanquam
consentientes delicto pari poena puniuntur,
ca. notum, 2. q. 1. c. facientes, 86. dist. cap.
quasi iur. de offic. deleg.

e Auctoritatis consensus esse potest rati habi-
tione gesti per superiorem facta, cum sine e-
ius consensu non potest factum subsistere. c.
2. de pactis, ca. veniens, Et cap. 2. de trans-
act. Et qui defendit vel probat peccatum,
velis, cuius auctoritate delinquitur, con-
sentire quoque dicitur, ca. qui consentit,
11. questio. 3. ca. qui aliorum 24. quest.
3. Et qui iubet aliquid fieri, cap. 1. de ho-
micidio. in Sext. l. 1. Et toto titulo, manda.
Pand. etis.

CAPVT. III.

Forma consentiendi.

Consensus libere & sponte datus obli-
gar, non vi vel metu, a quia illis consen-
sus impeditur, veluti & per errorem, b fu-
rorem, c & puerilem aetatem, d praebetur
maxi. ue expresse verbis, literis, nuncio, e
in ipso

in ipso contractu, & postea per ratificationem. Tacite, si quis præsens actui non contradicat, & vel taceat, & vel fieri aliquid patiar, cum possit repugnare. Si sciens prudensque iuris sui, literas seu instrumenta det, quia renuntiationi iuri consensus videtur; & si inuehat in prædia urbana conductares aliquas, easdem tacite pro pensione obligasse videtur. Et si iubeat quis contrahi cum sibi subditis, nisi sciens prudensque subscribat gestis. Item qui non prouocat a sententia vel a nominatione, consensisse videtur, o quive pro contractu fideiussit.

S C H O L I A.

a ca. cum locum 14. de sponsalibus. cap. 2. de his que vi metusve causa fiunt. libr. 1. tit. 40. l. 1. eod. tit. in Pand. & C. metum autem esse oportet, qui commouere possit consensum alioquin virum, cap. veniens, ca. consultationi, de sponsalibus. l. metum 5. & 6. quod metus caus. P. cap. ad audiendum, 2. eod. tit. vani timoris nulla est iusta excusatio. l. vani, 184. de regul. iur. Pand. metus secundum Aristot. Rhetoricorum. c. 2. est molestia quadam aut perturbatio, ex phantasia futuri mali, aut interimendi vim habentis, aut molesti: metus vim continet, & in singulis est necessitas imposta contraria voluntati. l. 1. de eo, quod metus caus. Pandect. libr. 4. tit. 2. nihilque tam contrarium est consensui, qui bona fidei iudicia sustinet, quam vis atque metus, quem comprobare contra bonos mores est. l. nihil consensus, 116. de regulis iuris. Et vis maioris rei impetus, qui repelli non potest. l. secunda, de eo, quod metus causa in Pandect.

b ca. 2. & fin. de coniug. seruorum. non videntur consentire qui errant, l. si per errorem, de iurisdictione, omnium iudic. Pand. l. non potest, de regul. iuris. Pand. l. 2. de iudic. P. l. neque ulla est voluntas errantis, l. sed hoc ita, 20. de aqua pluuiarum. libr. 37. tit. 3. Explicat Pomponius quid sit error in

contractu, in l. in omnibus negotiis, 57. de action. quando aliud sentis contrahens ab eo, qui cum illo contrahit, & ita nihil agi dicitur.

c c. dilectus filius, 24. de sponsalibus, ca. neg. furiosus. 3. 2. q. 7. mente captus non dicitur sensum habere mentis, ideo nec potest dici consentire, c. sicut tenor, 15. de regularibus. libr. 3. tit. 31. Ideo non contrahit. l. 2. C. de emt. Ita & furiosi & eius, cui bonis interdictum est, nulla est voluntas. l. furiosi, 41. de regul. iur. Pand. & furiosus nullum negotium contrahere potest. l. in negotiis, 5. eod. tit. de regul. iur. P.

d cap. tua fraternitati, 25. de sponsalibus, capit. a nobis, de desponsatione impuberum, quia pupilli infantes quicquid vident ignorant. l. 1. §. impuberes, de falsa moneta. C. neque in ea aetate pupillus sine auctoritatis tutorum interpositione quippiam velle aut nolle videtur. l. pupillus, 50. de regul. iur. P.

e §. ideo de obligationibus, que ex consensu nascuntur. apud Iustinian. l. consensu. de action. Pandect. leg. secunda. de pactis Pandect.

f l. 2. de his que fiunt a praelatis sine consensu capituli. c. accessit, de desponsatione impuber. capit. insuper, qui matrimonium accusare possunt. capit. contingit, de transactione. Ratihabitio equiparatur mandato, & retrahitur, l. fin. C. ad senatusconsultum. Macedonia. l. licet, de iudiciis, Pandect. capit. quoties de pactis, de ratificatione. in cap. tertio, de his, que fiunt a praelatis sine consensu capituli, canon. fin. 16. question. 1. cano. si qua de rebus, 12. question. 2. capit. cura, de iure patronatus, capit. primo, de auctoritate tutor. l. obligari, eodem tit. Pandect. clement. final. circa finem, de verborum significatione. Et sufficere hunc consensum docetur ibidem, & in cap. 2. de accusat. in Sexti. l. 2. ad municipales. Pand. leg. quidam ex parte, 12. de eiusdem. P.

h Nā qui tacet consentire videtur, id est, quis

- non negat dictum, cap. qui tacet 43. de regul. iur. in Sext. capit. non ne benedicimus, de presumptionibus l. 2. §. voluntatem, soluto matrimon. Pandectis, nisi lex expressum consensum desideret, aliquando tamen tacens neque consentire, neque dissentire proprie dicitur, & is qui tacet 44. de regul. iur. in Sext. l. qui tacet, eo. tit. P. quā obrem in assertione vel negatione silentis, & res & quod agitur, quodque agi solet & silentis presumtio, perpendi debent. Si quidem, si res cuiuspiam voluntate regenda vel gerenda in certo tempore a lege definita sit, silentium facit, ut negligens videatur consensisse legis prescriptioni, ut maior factus non conquestus de his, qua minor fecit, videtur eadem silentio confirmasse. tit. de tempor. in integrum restitut. libr. 2. C. tit. 53. taciturnitas quoque denegationis vel dissensus habebit vim, si dum due res proposita, vel petita sunt & una tantum affirmatur, dict. ca. nonne bene dicimus, de presump. Et si quis petierit sortem principalem cum fructibus vel usuris, facta tantum rei vel sortis principalis condemnatione, denegata videntur usura & fructus, si nihil de his dictum fuerit. l. si deposita, C. de deposito. l. terminato, de fructibus & lit. expens. C. atq. vnam ex formulis negandi, praterire aliquod ex postulatibus, nec respondere dixit Plinius Iunior epistola 10. lib. 5. epistolarum. Caterum nec qui tacet, vere fatetur, nec habetur pro confesso. l. 1. de confessis. P.
- i l. 1. §. scientiam, de tributor. actio. P. l. fin. quando appellan. sit, P. l. 1. de filiis familias, libr. 10. C. tit. 60. l. 1. §. magistrum autem, de exercitoria act. P. l. 1. §. pen. nauta campo. stabular. P. ubi exempla. Quando autem in summa, aliquid scientibus & patientibus obsit, tractatur in l. saepe constitutum, 63. de re iud. lib. 42. P. tit. 1.
- k l. cum pridem, de pact. C. l. 2. eod. tit. P. l. 1. C. de don. l. 2. C. qua res pign. oblig. possint. l. qui chirographum, de legat. 3. nisi mens repugnet in c. sane dilecto. 7. de renunt.
- A l. 4. de pact. P. l. 4. ex quib. caus. pignus vel hypotheca tacite contrahunt. P.
- m l. 1. quod in fessu, 15. P. tit. 4.
- n Modestinus in l. fideiusso. 26. §. pater, de pignoribus, ita canonici subscribentes, consensisse videntur glo. ad l. 1. ad verbum tenetur, quod in fessu. P. §. & ibi & l. 1. §. sed si. Contra si errando nec intelligendo quid in instrumento scriptum sit, quis se subscripserit, nam tunc non videtur ignoto consentire. l. cuius 19. de pignora. actio. lib. 43. P. vel si quis nomine alieno veluti itaquam procurator se subscribat, ut apud Scavolam, in l. Titius Sei procurator, 8. de rescinden. venditio. libr. 18. P. tit. 6. l. 1. §. quod ait, quorum legat. P. l. 2. C. de reb. alien. non alienan.
- o l. hi qui, 7. de appellatio. libr. 7. C. tit. 62.
- p l. exceptione doli, 11. de emptionib. libr. 8. C. tit. 45. l. si gratiam, alias l. Pomponius scribit, §. final. in quib. caus. pign. vel hypothec. contrah.

CAPVT. IIIII.

Qui in obligationibus debent & quando consentire.

H quorum interest, contractui consentire debent, aliquando autem si pluri in vniuersorum interest, in negotio, quod plures vt vniuersos respicit, omniū consensus vnicō actū & tempore adhiberi debet, vt in electione. *a* Quod si negotium plures vt singulos, & non vt vniuersos respiciat, potest adhiberi seorsum & separatim cuiusque consensus, & diuerso tempore. *b* Et ita ratificatio post actum ex consensu peti potest.

SCHOLIA.

E a cap. in Genesi, 55. de electis. ubi & consensus electionis ab eligentibus separatim praestitus, non prodest electioni, ne plures censcantur electionis. Idem in ca. qui a propter, eod. tit. 1. Sic quando vna actio communis est pluribus vt vniuersis, non debet diuisi per singulos sed tota simul in iudicium venire

nire debet. l. si idem, §. si una actio, de in- A
 rdictio. omnium iudicum. Si tamen u-
 nus vel quorundam electorum non voca-
 torum ad electionem, cōtemtus negotium
 faciat electioni, quod per cōtemtum possit
 reuocari electio, in eo casu poterit per con-
 sensum eorum, qui ob contemtum pote-
 rant conqueri, formari potest electio, si a-
 liunde non expugnetur. capit. quod sicut,
 28. de election. canon. quoniam quicquid,
 6. questio. 2. Si quidem non tam confir- B
 mari electio, accedente consensu videtur,
 quantum remitti iniuria contemtus, pro-
 pter quam non vocatus obtineret iterum
 fieri electionem. Quamobrem Panorm.
 ad capit. bona memoria, in secundo. de po-
 stulatio. prelati. annotat, quando electio
 vel postulatio facta est a maiori parte ele-
 ctorum, consensum superuenientem mino-
 ris partis, posse adhuc ratam facere ele-
 ctionem, & ita diuerso tempore ei posse cō-
 sentire, iuxta capit. bona memoria, 4. in fi- C
 ne de postulatio. prelati. & cap. quod sicut,
 de electio. Contra, si ab initio electio fue-
 rit facta a minori parte electorum, nam
 accessione consensus eorum, aliorum facta
 alio tempore non firmatur electio. cap. au-
 ditis, 29. de election. ubi & ratio & Pa-
 normitan. ex regula, quod ab initio non
 valet, tractu temporis conualescere non
 potest. l. quod ab initio, de regul. iur. Pand.
 potest & plurimum seu diuersorum con-
 sensus, ad diuersa dirigi. quare & diuerso
 tempore potest singulorum consensus exi-
 gi, & postea coniungi. viden. glossa ad cap.
 1. & ad verbum tractatus, de rebus eccles.
 non alienan.
 b Sic accidit, ut quod omnes tangit ab omni-
 bus debeat approbari, & si singulos respi-
 ciat, & a singulis, in quantum illorum in-
 terest, ne aliorum consensus eis officiat, l. E
 2. de seruitutibus. in Pand. l. per fundum,
 11. & l. vnus ex sociis 34. de seruitutibus
 rusticorum pradio. Pand. l. receptū, com-
 munita. prae. l. si quis duas, §. item si duo,
 eod. in. Neque consensus ex intervallo ad-

hibitus vitiat contractū bonae fidei, quando
 praestatur in absentia per nuncium, vel per
 epistolam, nam in illis non patitur res, ut
 statim & in praesentia praestetur, & cogno-
 scatur, sed temporis intervallo opus est, l. 1.
 §. fin. de contrahen. emt. l. consensu, de act.
 Pand. Ita Paulus Iurisconsulti. in l. si stipu-
 ler. 35. §. fin. de verb. obligat. libr. 45. tit. 1.
 Si in locando, conducendo, vendendo,
 emendo, ad interrogationem quis non
 responderit, si tamen consentitur in id,
 quod responsum est, valet quod actum
 est. Quia hi contractus non tam verbis
 quam consensu confirmantur, & ibi
 glossa notat ex intervallo consentiri posse.

CAPVT V.

- 1 Vis & effectus consensus & voluntatis.
- 2 Contractus consensu initi.

Dvo sunt fundamenta praecipua hu-
 manarum actionum, ex quibus distin-
 ctio actuum fit, voluntas & potestas, a vo-
 luntate in volente est arbitrium liberum, b
 in his autē quae cum aliis vult, consensus. c
 quemadmodum autem omnia, apud nos
 velle vel nolle possumus, sic & liberum est
 omnibus vel consentire vel dissentire, d
 quamquam saepe voluntas consensus vel
 dissensus a iure vel ab aliis non probetur,
 aut recipiatur vel effectum non fortia-
 tur. e
 Siquidē voluntas, cum ad consensum per-
 uenerit, interdum libera est ad dissentien-
 dum, maxime in animo eius qui dissentit,
 interdum libera penes eundem, sed non
 in prauidicium alterius, vel in prauidi-
 cium actus facti, si constringatur, vel a lege
 naturali, f vel diuina, g vel humana. h Sic
 fides data pro consensu exsequendo, na-
 turale habet vinculum, quo promissio te-
 netur & vincitur, ne diffluat aut varie-
 tur. i Accessit contra infidos iura natura-
 lia spernētes, iuris positivi, diuini & huma-
 ni adhuc vinculum aliud, quo distinctis
 & ordinatis actibus & promissis, infidi,
 qua natura suadente nolunt implere, con-
 uenientibus modis exsequi compellun-

Ccc

tur. & Vt autem voluntas apud volentem, A
quæ vult ab iis, quæ non vult, distinguit, ite
formam, modum & partes eorū quæ vult;
sic consensus inter duos plures ve distin-
guit, & eligit res & actus, in quibus idem
sentiat, & modos quibus idem se sentire,
id est, consentire existimet. proinde in om-
nibus commerciis, artifex conuentio-
num præcipuus est consensus, sine quo
nulla obligatio pacto reperitur. Cete-
rum ex conuentionibus quæ consensum B
habent, quædam ultra egent verbis, & quæ-
dam rei intreruentu, & quædam literis, & id-
eoque ab illis nomen accipiunt, quædam
autem nullo illorum egent ex substantia
seu necessitate, quamuis ea accedere pos-
sint, sed egent solo consensu ad perficien-
dum actum, de quo agunt, ideo absolute
dicuntur obligationes ex consensu. p Hu-
ius generis sunt, emtio, venditio, locatio,
conductio, societas, mandatam, q de qui-
bus & iura pontificia pertractant, & nos
ideo prout ei conueniunt de illis necessa-
ria admonebimus.

S C H O L I A.

a l. multum interest, si quis alteri vel sibi. C.
b Sic voluntas habet electionem, ut arbitrium
liberum agendi, vel non, bona, vel mala,
Deut. caput. 30. sic ante hominem vita &
mors, bonum & malum, quod placuerit ei D
dabitur illi, Ecclesiastici 15. versic. 18. &
verbum volo, plenum habere dicitur vo-
tum, ad æquum & iniquum, in l. fideicom-
missa, 11. §. quamquam, de legat. 3. volun-
tas est, animi motus, cogente nullo, ad ali-
quid non imitandum, vel adipiscendum,
secundum D. Augustinum, libr. 1. retra-
ctatio. ca. 15. & libro, de duabus anima-
bus, & refertur in principio, 15. q. 1. & ca-
nonibus 1. 2. & 3. ubi & docetur, quod E
facta bona vel mala iudicatur secundum
bonam vel malam voluntatem, quando
voluntati cogitate accedit consensus seu
approbatio cogitati: hæc enim omnia
voluntati accidunt ad actus indicandos,

ca. 2. sed pensandum 6. distinet. Ex volun-
tate deliberata & concupiente effectum,
veluti ex consensu animi, fit propositum
seu intentio. Et ita in actibus primum ob-
tinet locum voluntas, l. in conditionibus,
de conditionib. & demonstrat. P. nequa
actus agentium ultra illorum intentionem,
seu voluntatem extenduntur. in l. cum te.
3. ne vxor pro marito. C.

c l. 1. §. conuentionis verbum. de pact. P.
d l. sicut 5. C. de actio. libr. 4. tit. 10. l. velles,
nec ne, de reuocan. dona. C. voluntas & a-
nimus violentiam non patiuntur, nec cogi
possunt proprie. Quamuis corpus eiusque
actiones, possint cogi, & animis repugnan-
tib. alio deduci externo motu, tota 2. q. 5.
ca. merito, & sequentib. 15. q. 1. Si autem
quis coactioni voluntatem accommodaue-
rit quod sit, voluntate factum videtur, & ita
voluntas coacta, voluntas dicitur, ut tra-
ctatur in l. qui ita, 66. & ibi glossa, ad ver-
bum adisset, ad senatus cons. Tribel. P. lib.
36. titul. 1. l. si mulier, §. si metu, quod me-
tus caus. P.

e voluntas ab effectu multum distat, ideo
antequam effectus sequatur, potest susci-
pere mutationes, vel potest intercipi ne for-
tiatur effectum, diciturque ambulatoria
& variabilis, vsque ad ultimum vita spi-
rituum. l. 4. de adimendis legat. in P. l. cum
hic status, 3. 2. §. penitentiam, de donatio.
inter virum & uxorem, morte autem fi-
nitur. l. 1. de sacros. eccles. C. l. 4. loc. P. cum
similibus. Ius autem & effectus ratam effi-
ciunt voluntatem & prohibent ne variare
possit volens, ut contra, voluntas rata non
est, quæ aliquid contra ius vel bonos mores
aut turpe iubet. l. si quis inquilinos 112. §.
penult. & §. l. seruo alieno, 113. de legat.
1. l. non dubium. C. de testib. c. cum in offi-
ciis, & c. 2. de testa. Impossibile enim facta
existimatio, quod iuri & bonis moribus
aduersatur, l. filius qui, de condi. insti. P.
c. si. de pact. P. ubi impossibilia iuris & fa-
cti ponuntur. Et quod iure prohibetur, non
minus quam id quod ut inferitur extra li-
bertatem

- bertatem voluntatis esse dicitur. l. libertate de statu hominum, in P. Sic & consensus interdum rati, interdum non rati dicitur, ut in l. peruenit, 3. de emtio.
- f lex naturalis soluere seu implere fidem & promissione iubet, ca. 1. de pact. l. 1. de constituta pecunia P. l. 1. §. 1. de pact. P. ideo voluntatem consensu formatam ratam facit l. cum amplius, 84. §. is natura debet, de regul. iur. Pan. l. naturales, de actio. l. fideiussor obligari, §. fideiussor. in P. l. frater a fratre, de condi. indeb. P. l. quib. dieb. de condi. & demonstra. Naturalis obligatio secundum Philippum Decium ad dictum. §. is natura, consideratur primo ratione equitatis naturalis, qua oritur ex consensu. ex l. 1. de pactis, l. 1. de constituta pecunia, ratione, cuius etiam, quando cum seruis contrahitur, vinculum oritur naturalis obligationis. l. naturaliter, & l. si id quod, de conditio. indeb. & inter patrem quog, & filium, l. frater a fratre, eod. tit. Sed & ipsemet consensus, qui ex animo procedit, per se naturalis est, & ex libertate naturali omnibus hominib. indita nascitur, nulla prioris distinctione addita sexus vel conditionis civilis aut dignitatis, quo fit ut dicamus ex consensu seruos obligari naturaliter posse, & ipsos principes suis pactioib. adstringi, ut in c. poste aquam, 25. q. 3. c. 1. de probat. §. 1. de natura feudi in vsib. feudorum. c. 1. de probat. Et sic ratione consensus naturalis, omnes contractus dici possunt de iure gentium, l. ex hoc iure, de iustitia & iure P. c. 1. de probat. glo. in l. 2. de precib. impera. offeren. C. Quaquam ratione formula & solemnitatium, quidam dicantur iuris civilis. Quare ratione consensus iterum dico omnes & ipsi principes ex pactis & conventionibus obligantur. Bart. & alii in l. digna vox, de legib. C. Bald. ad l. final. de transact. in l. ex imperfecto, de testam. Iason. ad l. ciuitas, de rebus credit. P. Barbatus ad ca. 1. de constitut. Decius. confi. 410. incipiente in causa. omitto reliquos, Quando autem naturalis obligatio a iure
- admittit comprobationem & solemnitatem, & vinculum nanciscitur, firmior fit. Alia species obligationis naturalis sine consensu, ex facto ipso, instinctu naturali, ob beneficium acceptum, cum sine pacto quis ad remunerationem obligatur, qua non est ita efficax, ac prior, qua cum consensu est, & de qua in l. sed si lege, §. consuluit, de petitio. in heredit. l. si non sortem, §. libertas, de conditio. indebit. Pandect. cap. cum in officiis, de testam. canon. nihil 84. distinct.
- g Sic promissiones suas Deus adimpleuit Iudeis, Iosua 21. Exod. cap. 2. & cap. 6. & fidelis Deus manet in promissis, 1. ad Corinth. 1. & vota sibi promissa exsolui desiderat. Num. 3.
- h Quod probatur, titulus de pactis, de transactionibus, de locato. de emtione & similibus in utroque iure.
- Ci Videnda tota l. iurisperitum, de pact. in P. faciunt & tituli de actionibus, de obligationibus in institutionibus iuris civilis, in C. & P.
- k compelluntur vero fidem seruare contrahentes, & per legem & magistratum sententias, l. iurisperitum §. prator ait, de pactis. P. l. pacta qua contra. C. eo. tit. l. nec ex pratorio, 28. de reg. iur. P. & liquet in utroque iure ex tit. de pactis, & de transact.
- Di Contractus legē ex conventionione accipiunt, l. 1. §. si conuenit, de positi. P. c. 3. de deposito. l. contractus quidam, 24. de reg. iur. P. l. si certo, §. interdum, comoda. P. sine consensu nulla est obligatio, conuentio vel pactum cuiuscunque sit generis, vel ex numero eorum, quare aut verbis aut literis contrahuntur. l. 1. §. adeo, de pact. P. Iabolennus Iurisperit. hunc consensum, vocat affectum concurrentem ex utraque parte contrahentium, antequam res in obligationibus vel contractibus dominium transferant, in l. in omnibus rebus, §. 5. de actionibus. l. non omnis muneratio, de reb. redit. Pand. probat & l. obligationum substantia, 3. §. non satis, de actionib. P.

m vt tit. de verbo. obligatio. in institutio. & A

Pandect. & diximus supra, nec in his aliud venit, quam quatenus lingua nuncupatum fuerit, l. 99. quicquid adstringenda, de verb. oblig. P.

n vt mutuum, depositum, commodatum, pignus, vt suis titulis ante docuimus.

o inul. de literarum obligatio. & supra nos docuimus.

p § fin. de obliga. ex consensu apud Iustinia. l. consensu, de obliga. in P.

q § final. de obligat. ex consensu. l. 2. de actio. Pandect.

S C H O L I A,

a Cupiditas habendi omnium malorum radix, canon. bonorum 47. distinctio. § cogitatio, vt iudices sine quoquo suffrag. & c. in Nouellis, cap. 1. in proemio decretalium.

b can. qualitas, 2. de poen. distinct. 5. quia licitum iura ciuilia dicunt contrahentibus, se in pretio circumuenire. l. in causa, in 2. sic incipiente, § idem respondit, de minoribus, 2 § annis. l. item si pretio, § quemadmodum, loca. Pandect. Et perdifficilis est iusta equalitatis, qua rei cum pretio fit, estimatio, l. 1. de contrah. emt. P.

c Diuus Augustinus, in libr. questionum veteris & noui testamenti, c. 27. referitur in can. 10. fornicari, 88. dist.

d can. 11. euiciens 88. dist.

e veluti si emtio rei pignolata simulatur, ad vsuras in fraudem legis percipiendas, vel ad fructus lucrandos, quod improbat, in cap. ad nostram, § de emtio. Item si pretium & permutatio miscantur, vt in capit. ad questiones, 6. de rerum permut. filocatio perpetua dicta, & emphyteusis fiat, qua speciem venditionis vel affinitatem cum ea habet, capit. nulli de rebus Ecclesia non alienand. & in nouella, de alienatione & emphyteosi, cum similibus. Tanta etiam cum aliis contractibus erat emtionis & venditionis affinitas, vt nulla fieret alienatio sine venditione vera, vel ficta seu imaginaria, per quam transferretur dominium rerum per as & libram, ex aliis contractibus, imo & in vltimis voluntatibus, §. 1. de testamentis ordinandis. Cicer. 2. de legib. & in topicis, in quem locum & Boetius Plutar. libr. de sera numinis vindicta, Varro 2. de re rustica ca. 10. atque Sext. Pompeius Festus. in 1. de verb. significat. abemito, inquit, significat demitto, vel auferto. Emere enim dicebant antiqui pro accipere. Ita emtionis & venditionis appellatio generalis continet omnino contractum, per quem dominium transf-

DE EMPTIONE ET
venditione.

a TITVLVS XIIIIL

a Tractatur de emptione, lib. 3. decret. tit. 17. 1. qua. 1. ca. eos qui. & in questio. 2. & 3. in multis canonibus, & in can. canonum statutis, ca. quicumque, 14. quest. 4. ca. qualitas, de poenitentia. distinct. 5. libr. 18. Pandect. tit. 1. & sequentibus. libr. 4. C. tit. 38. & sequenti lib. 10. C. tit. 4. lib. 3. institut. tit. 2. 4. libr. Basilicorum eclog. 19. tit. 1. & in nostro Syntagmate iuris. lib. 25.

CAPVT I.

Continuatio, emtionis periculum in negotiatioe.

I Nter contractus, qui discussione Ecclesiastica digni sint, est emtionis, venditionisve conuentio, in qua propter inordinatas cupiditates habendi, facile committitur peccatum. a Qualitas autem lucri aut negotiantem excusat, aut arguit, quia est honestus & turpis quastus: ille, probatus, hic non difficile tamen inter emētis & vendentis commercium, non interuenire peccatum. b Negotiari aliquando licet, aliquando non licet. c Homo tamen mercator, vix aut nunquam potest Deo placere. d Saepe & contractus emtioni & venditioni affines, eum contractum confundunt, e & proinde illius, ab aliorum substantia, distinguenda erit subtilius natura.